

Tiina Tuppurainen

ELVI JA EBBA

Karisto
Hämeenlinna

© Tiina Tuppurainen ja Karisto/Kustannusosakeyhtiö Otava 2023

ISBN 978-951-1-46499-0

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2023

Kristalle ja niille, jotka tulivat ennen meitä

Elvi

Kello on seitsemän aamulla, joten sillalla ei ole vielä liikaa ihmisiä. Meri alhaalla on kuin valkoista kiiltelevää muovia, samoin taivas. Näen silti horisontin suoran viivan etäisyydessä, kun siristän silmiäni. Sen paino on vakaa, se asettaa mittasuhteet maisemalle. Tekee hyvää päästä hetkeksi saarelta pois. On siellä mukaviakin ihmisiä, sellaisia, jotka eivät pidä itseään erityisinä. Näen heitä toisinaan Lidlissä ja kävelyreiteilläni. Tuttu kampaaja on aina ollut maanläheinen ihminen, olen käynyt hänen penkissään kammattavana jo kaksikymmentä vuotta. Hänkään ei voi sietää nokkavia saarelaisia, jotka kuvittelevat olevansa muita parempia.

Valkovuokot, lemmikit ja hennonvihreät silmut vaihtuivat kesäkuun tuuheuteen miltei yhdessä yössä. Eilen leikkasin piiskaleikkurilla maasta puskevan pitkän heinän ja katkoin oksasaksilla japanintatarten hirviömäiset varret sekä punkkien kansoittamat puuntaimet mökin pihalta. Kahdeltatoista terassin päälle asettuu puiden varjo, joka ei väisty koko päivänä. Alkuillasta aurinko siirtyy mökin toiselle puolelle, ja katson sen valossa fasaaneja, jotka huutelevat toisilleen pusikoissa ja välillä tappelevat.

Sähkölaitoksen kohdalla rakennustyömaa muodostaa autoille monimutkaisen sokkelon, jota Oskari kiroaa joka kerta, kun hän joutuu ajamaan tänne. En minä ole häntä varsinaisesti pyytänyt tänne ajamaan, mutta hän varta vasten haluaa.

Aamutuuli viilentää ihoa, joten kiristän huiviani ja vedän hatun syvemmälle päähän. Olisi pitänyt laittaa paremmat kengät. Ruoholahti on edelleen hahmoton kolossi suurine neliskanttisine rakennuksineen, metallinhohtoisine pintoineen ja

mauttomine valotauluineen. Tänään en mene hautuumaalle tervehtimään niitä, jotka ovat jo poistuneet. Sen sijaan jatkan pitkää ja suoraa Mechelininkatua eteenpäin, ohi pienten yritysten ja ruokaravintoloiden, joiden ikkunoihin on teipattu värikkäitä kirjaimia.

Caloniuksenkadun risteyksessä henkeni salpautuu. Naisella on lyhyet, vaaleanpunertavat hiukset, ryhdikäs niska, ylpeä katse ja punainen huivi. Hän seisoo rapunoven edessä, asettelee takiaan ja katsahtaa sitten risteuksen yli minun suuntaani. Nainen on kuin ilmetty Ebba.

Käännän katseeni ja olen tarkastelevinani huonekaluliikkeen ikkunaa.

”Elvi?” nainen huutaa.

Ihoni tykyttää polttavana, ja minua huimaa. Kurkku on niin kuiva, ettei se kykene muodostamaan sanoja.

Näen näyteikkunan heijastuksesta, että punahuivinen nainen tuijottaa minua autotien toisella puolella. Ehkä hän lakkaisi tuijottamasta, jos teeskentelisin, etten kuullut. Ajattelisi, että minä olen joku tuntematon vanhus, en Elvi. Mutta nainen katsoo autotietä molempiin suuntiin ja lähtee ylittämään sitä.

Kuume nousee, tunnen, kuinka se kohisee korvissani. Silmät sumenevat, joten puristan luomet kiinni. Kun avaan ne, nainen seisoo vieressäni.

”Arvasinhan minä, että se olet sinä. Ei tuosta kävelystä voi erehtyä.”

Ebba näyttää samalta kuin kaksikymmentäviisi vuotta sitten. Silmät rypistyvät kulmista kuin hän saattaisi purskahtaa nauruun hetkenä minä hyvänsä. Trenssitakin hihansuista pilkistää kaksi käppyräistä rannetta, jotka ovat kuihtuneet entistä luisemmiksi. Ihoa niiden pinnalla ei ole nimeksikään. Ranteet ovat niukat ja rasvattomat ja tuovat mieleen kaupassa pötköinä myytävän kuivalihan. Kaulakuoppa näyttää siltä kuin joku olisi painanut siihen pienen metallisen kuulun. Solisluiden päälle las-

keutuu vaaleankeltainen kangas, kevyt ja läpikuultava. Tämän on oltava unta.

Ebba ojentaa kätensä, ja minä tartun siihen automaattisesti, ilman tahdonalaista lihasvoimaa.

”Pitkästä aikaa”, sanon ja naurahdan.

Ääni kuulostaa omaan korvaani oudolta, liian kiihkeältä.

”Mitäs sinä täällä?” jatkan.

”Ystävättären luona kävin. Hän liikkuu huonosti, joten vein hänelle ruokaa. Mihinkäs sä olet matkalla?”

”Olen kävelyllä vain.”

”Oletko sä alkanut kävelemään?” Ebba kysyy.

”Kyllähän mä silloinkin kävelin, ainakin joskus.”

”Aika harvoin lähdit, vaikka pyysin.”

”Laiska kun olin, mutta nyt on tätä aikaa. Oskarikin on jo aikuinen.”

Ebba hymähtää miltei äänettömästi, kurtistaa ohimennen kulmiaan. Näin me juttelemme, näin näitä sanoja tulee ulos, kaikesta huolimatta, kaiken sen jälkeen, mitä on tapahtunut.

”Mitä Oskarille kuuluu?” hän kysyy.

”Mitäs, hänellä on vaimo mutta ei lapsia. Eivät kai ne aio hankkiakaan, ja eipä se minulle kuulu.”

”Aivan juu. No mutta sepä hyvä. Miten olet itse pärjällyt?”

”Ihan hyvinhän minä. Mökillä ollut maaliskuusta asti.”

”Et sä sunkas sillä samalla mökillä, missä ei ole sähköjä, ei vettä eikä mitään?”

”Oskari halusi rakennuttaa uuden tossa jokunen vuosi sitten. Aurinkopaneeli antaa virtaa valoille, ja vesipisteelle tulee vettä keväästä syksyyn asti. Hyvin siellä pärjää, kun on kamiina, hella ja kaasulla toimiva jääkaappi. Oskari on autellut kускаamisen kanssa.”

”Herranjestas. Sä olet tietysti siellä yksin kytkinnyt ja välttellyt naapureita?”

Punastun. Ebba tuntee minut yhä niin hyvin, että vatsassa

huikaisee. Levitän käsiäni ja nostan hartiat korviin.

”Ei varsinaisesti yllätä.”

”Mitä minä ihmisillä. Harmia aiheuttavat ja meteliä pitävät.”

”Sä et kyllä koskaan muutu”, Ebba sanoo ja hymyilee.

Minä tunnistan tuon hymyn. Se on sama, jonka Ebba antoi minulle rappukäytävässä, kun olimme menossa ensimmäiseen yhteiseen kotiimme avainten luovuttamisen jälkeen. Ebballa oli prässätyt housut ja henkselit, jalassa ruskeat herrainkengät ja päässä lätsä. Se oli samanlainen kesäaamu kuin tämä, hieman harmaa ja tuulinen. Rakastelimme tyhjän asunnon parkettilat-tialla minun takkini päällä, ja hetken aikaa luulin, että kaikki muuttuu.

”Oletkos sä juonut jo aamukahvit?” Ebba kysyy.

On kuin pieni hiiri hyppisi sisuskaluissa kaulaa kohti. Ebban silmät ovat yhtä kirkkaat kuin ennenkin, niiden väri kuin tuoretta ruohoa, ja on miltei vaikea katsoa niitä kohti.

”Kyllä mä yhden kupin tossa aamulla join, mutta kai sitä toinenkin mahtuis...”

”Mennäänkö Ekbergille? Etkös sä siitä aina tykännyt?” Ebba kysyy.

”Jaa, niin, no mikäs siinä. Ei mulla kyllä ole bussilippua.”

”Mulla on arvoa.”

Ylitämme kadun ja kävelemme rinnakkain Caloniuksenkatua pitkin raitiovaunupysäkille. Vettynyttä sanomalehteä muistuttavat pilvet päästävät lävitseen keltaista hehkua, ja tuntuu kuin olisimme ainoat ihmiset maailmassa.

Hetken kuluttua vaunu kurvaa pysäkille. Nousemme kyytiin, ja Ebba näyttää kortinlukijalle bussikorttiaan ja maksaa minunkin matkani. Tilanne on kiihdyttävä, epätodellinen.

Sisällä on tyhjää, sillä kello on vähän vaille kahdeksan aamulla, ja koronan takia ihmiset liikkuvat nykyisin harvemmin keskustassa. Vaunu kirskahtaa raiteita vasten noustessaan ylämäkeen.

On niin paljon asioita, joista haluaisin Ebbalta kysyä. Nyt

hän katsoo ulos ikkunasta ja on kuin hän ei olisi koskaan lähtenyt, kuin hän olisi aina ollut vieressäni. Mahtaako Ebba edes ymmärtää, miltä minusta silloin tuntui?

En kertonut Ebbasta töissä kuin yhdelle ihmiselle. Emilia oli nuori ja avarakatseinen, ja istuin hänen kanssaan toisinaan töiden jälkeen kaljalla työpaikan lähellä sijaitsevassa baarissa. Emilia ei näyttänyt yllättyneeltä, kun paljastin salaisuuteni. Ehkä sen näki minusta jotenkin päällepäin, vaikka en tiedä, miten. Yritin näyttää samalta kuin muutkin, jatkoin meikkaamista ja hiusten kihartamista, kuljin töissä korkokengissä ja käytin toisinaan jopa hameita.

Emilia sanoi, että hänenkin ystävänsä on naisiin päin ja arveli, että voisimme pian mennä Ebban kanssa naimisiin. Minä pidin sitä huvittavana fantasiana. Kun parisuhteen rekisteröinti tuli lailliseksi, Ebba oli ollut jo pitkän aikaa poissa. Muistelin silloin Emiliaa ja sitä, miten hän oli nähnyt tulevaisuuden, johon minä en ollut uskonut.

”Eihän näitä raitiovaunuja meinaa enää tunnistaa. Ei tämä viimeksi ykkönen ollut, kun täällä päin liikuin”, Ebba sanoo.

”En minäkään enää näiden perässä pysy”, vastaan.

En pysy sanojeni perässä enkä tämän hetken, haluaisin sanoa, jos osaisin.

Mannerheimintiellä kulkee harvakseltaan ihmisiä. Raitiovaunu ohittaa Vanhan ylioppilastalon, Stockmannin ja Ruotsalaisen teatterin, kunnes se kääntyy oikealle. Ensimmäisen pysäkin jälkeen Ebba painaa kelloa.

Astumme ulos, ja tulen ajatelleeksi, etteivät vaatteeni ole soveliaat kahvilaan. Minulla on ylläni öljykangastakki, mustat verryttelyhousut ja lenkkitosut. No, ehkä sisällä ei olisi paljon ihmisiä.

Ebba tarttuu kahvilan ovenkahvaan, mutta ovi pysyy kiinni.

”Ai mutta herranjestas, eihän tämä ole auki.”

Tunnen helpotusta siitä, etten ole joutunut finien rouvien

aamukahvihetken keskelle mökkivaatteissani, jotka luultavasti haisevat. Seuraava tunne on kiusaantuminen. Olen Ebban kanssa kahdestaan kaupungilla ilman järkevää määränpäättä. Välillämme roikkuvat vuosikymmenet alkavat painaa ilmassa.

”Mites, onkos tässä jotain toista paikkaa sitten lähellä?” yritän.

”Tossa taitaa Mannerheimintien ja Erottajan kulmassa olla joku ketjupaikka. Voidaanhan me katsoa, koska se aukeaa.”

”Oliko sulla joku aikataulu?” kysyn.

”Ei Ulla mun menoani kytää, hän on kirjailija. Elää sanojensa keskellä siellä kammiossaan ja tuskin huomaa, vaikka olisin poissa pidemmänkin aikaa.”

”Just juu, aivan.”

En ole yllättynyt siitä, että Eballa on kumppani, vieläpä kirjailija. Hän on aina viihtynyt luovien ihmisten seurassa. Sekin minua aikanaan hiersi, sillä en ollut itse luova ensinkään.

Ebba lähtee kävelemään Bulevardia pitkin Erottajan suuntaan, ja yritän pysyä hänen tahdissaan. Muistan, kuinka nopeasti Ebba aina käveli, jatkoi puhumista ja ihmetteli vasta viidenkymmenen metrin päässä, miten kauas taakse kävelykumppani oli jäänyt. On kuin maa joustaisi askelten alla, tasapaino on nyrjähtänyt sijoiltaan.

”Mitenkäs itselläsi?” hän kysyy.

”Jaa onko aikataulua?”

”Niin. Tai jotain kumppania.”

”Ei, mutta en mä kyllä ole sellaista kaivannutkaan.”

”Joo, ei kai sitä ihminen kumppania tarvitsekaan. Joskus se on vain lohdullista.”

Yritän karistaa epätodellisen tunteen sisältäni ja painaa mieleeni sen, mitä nyt tapahtuu. Mutta hetki, kuten hetket yleensä, on liian välitön, liian tiiviisti iholla, enkä saa siihen etäisyyttä. En kykene rekisteröimään Ebban liikkeitä ja ääntä, vaan minun on elettävä hetken mukana, jotta se ei kulje ohitseni, ja silti tuntuu kuin en kokisi sitä lainkaan. Kuin katsoisin ikkunasta

tai televisioruudulta kohtausta, jossa minulle vieraat ihmiset keskustelevat muminaiksi puuroutuvalla äänellä, ja erotan sanan sieltä, toisen täältä, enkä saa otetta kokonaisuudesta. Kysyikö Ebba minulta kysymyksen?

”Ei sekään varmaan auki ole. Katotaas, mitä tossa ovesa lukee”, Ebba sanoo.

Hän nousee pari porrasta kahvilan ovelle.

”Tässä sanotaan, että se aukeaa kymmeneltä, puolentoista tunnin päästä.”

”Jaha. No mitäs nyt sitten, pitäiskö sitä vain luovuttaa”, vastaan.

”Ai mutta Stockan Herkkuhan on varmaan auki. Voihan sitä sielläkin sumpit juoda.”

”Siellä sisällä vai?”

”Niin, siellähän on sellainen kahvitiski.”

”Jaa, no mikäs siinä.”

”Kun mä sut nyt tänne keskustaan asti raahasin vastoin tahtoa, kun ei olla vuosiin nähty, niin en kai mä sua nyt heti päästä!” Ebba sanoo ja nauraa.

Eikö Ebba tosiaan muista, mitä tapahtui? Eikö hän tiedä, että valvoin vuosikaudet muistellen hänen ääntään, sormiaan, selkänsä kaartaa, leukaperiensä muotoa, tapaa, jolla hänen kehonsa taipui kouristukseen liiasta nauramisesta?

Kun ylitämme tien, vastaan kävelee äiti, jonka vauva itkee vaunuissa. Onneksi tuo vaihe on jo ohi. Moni tuttava on ollut pahoillaan, kun lapsenlapsia ei tullutkaan, mutta minä en siitä piittaa. Mitäpä minä lapselle opettaisin, kun en mistään mitään itsekään ymmärrä.

Kuljemme Keskuskadun puolelle ja astumme lasiovista sisään. Rullaportaisissa Ebba astuu portaalle, joka on omastani seuraava. Vartalon likeisyys nostaa kuumuuden uudelleen poskiin, on kuin hänen trenssitakkinsa läpi hehkuisi lämpöä. Käänän katseeni portaiden metallisiin hampaisiin.

Vihannesosastolla on pari mummoa ostoskärryjen kanssa. Vanhahko mies katselee leivoksia vitriinissä ja tilaa myyjältä kaksi mansikkavenettä.

”Otatko sä jotain erikoiskahvia vai ihan tavallista?” Ebba kysyy kahvitiskin kohdalla.

”Ihan tavallista vaan. Ei sun kyllä tarvitse maksaa.”

”Ei kun minähän sut tänne kutsuin, joten totta kai maksan. Yks latte ja yks suodatinkahvi”, Ebba sanoo kahvipisteen työnte-kijälle.

”Suodatinkahvia saa ottaa tosta tiskiltä”, nuori mies sanoo ja osoittaa kahvipannua.

Hän alkaa valmistaa Ebban lattea, ja minua harmittaa, etten ottanut sittenkin espressoa. Se olisi nopeasti juotu. Tartun kahvinkeitin kahvaan ja mietin samalla, mahtaako se olla puhdas. Kun olen kaatanut kahvin, otan taskusta käsidesin, puristan kämmenelle nokareen ja hieron sen käsiini. Samalla pohdin, pitääkö Ebba minua hysteerisenä.

”Eli kerros nyt vielä. Miten sä olet siellä mökillä oikein pärjännyt?” Ebba kysyy.

”Ihana rauhahan siellä on, paitsi nyt alkaa olla jo enemmän populaa. Onneksi mun mökki on sen verta syrjässä, ettei sinne kovin usein kukaan eksy.”

”Mites noi saniteettitilat sun muut siellä olikaan järjestetty?”

”Siellä on ne huussit, mä olen sellaiseen jo penskana tottunut. Ja saunalla on yhteinen suihku, joka toimii toukokuusta syyskuuhun.”

”Olet sä kyllä varsinainen sissi.”

En minä mökillä olojen alkeellisuuden vuoksi viihdy, mutta nautin merestä ja piilossa olemisen tunteesta. Vaikea sitä olisi selittää niin, että toinen ymmärtäisi.

Ebba ottaa tiskistä tukea ja istuu tuu baarijakkaralle. Teen samoin mutta horjahdan hieman, ja hän laittaa kätensä lapaluideni päälle, jotta en kaatuisi. Tilanne tuntuu samaan aikaan hävettävältä ja intiimiltä.

”Pysy enää tuolillakaan kuin normaalit ihmiset”, sanon ja naurahdan ontosti.

”Nää on aika korkeita, oon minäkin näissä pari kertaa kompuroinut”, Ebba vastaa.

Nuori mies laskee latten hänen eteensä. Ebba kiittää ja hämentää hiekkarannan väristä vaahtoa pitkällä lusikalla.

”Olettekos te pitkään olleet yhdessä?” kysyn varovasti.

Kadun heti, kun olen päästänyt sanat suustani. Mitäpä ne minulle kuuluvat, ihmisten seurustelukuviot.

”Ollaan me varmaan kolmetoista vuotta. Ullahan on minua kymmenen vuotta nuorempi. Sikäli hän on aika erikoinen ihminen, kirjoittaja kun on, ettei häntä ole koskaan kovin nuoreksi tunnistanut.”

”Oletteko te ihan virallistaneet sitten...”

”Ei me naimisissa olla. Ei Ullakaan usko sellaiseen, minä vielä vähemmän.”

Olen muistavinani, että Ebba halusi naimisiin, kun olimme vielä yhdessä, mutta ehkä hän on muuttunut. Ehkä syynä on se, että kun jokin on mahdollista, se menettää houkuttelevuutensa.

”Olen minä sitä joskus tullut ajatelleeksi, että jos jotain sattuu, niin olishan se kiva, jos Ulla katsottaisiin virallisesti minun lähiomaisekseni. Mutta en tiedä, toistaiseksi ollaan pärjätty ilman.”

”Niin, aivan.”

”Sä olet sitten ihan yksin viihtynyt?”

”Kyllä, jo 25 vuotta.”

Ensimmäistä kertaa tapaamisen aikana näen Ebbassa häivähdyksen muistamisesta. Hänen silmissään käväisee sääli, vai onko se myötätuntoa, joka tapauksessa jotain, mikä saa minut ärtymään.

”Mä kyllä viihdyn yksinäni. Ei mulla olisi aikaa kenenkään toisen tarpeille”, yritän vitsailla, mutta Ebbaa ei naurata.

”Kuule... Mun oli kyllä tarkoitus soittaa.”

Ei. Ebba ei saisi tehdä sitä täällä, ei tällä tavalla. En antaisi hänen käydä läpi tuota nöyryyttävää aikaa elämässäni supermarketin kahvitiskillä.

”Siitä nyt on niin monta vuotta aikaa”, sanon ja huitaisen kädelläni välinpitämättömyyttä tapaillen.

”Ei mutta ihan oikeasti. Kaikesta huolimatta olisin voinut –”

”Hei, jos vain annetaan olla. Turha sitä alkaa vanhoja kaivelemaan.”

Tunnen nenässäni jotain kosteaa. Vatsa puristuu kasaan voimalla, jota en ole pitkään aikaan kokenut. Minun on äkkiä vaikea erottaa kahvikupin ääri viivoja. Painovoima toimii arvaamattomasti, ruumiini tuntuu leijuivan ilmassa.

Ebba asettaa kätensä kämmenselkäni päälle. Ele on niin yllättävä, etten heti tajua vetää kättäni pois. Koppuraisuudestaan huolimatta Ebban käsi on lämmin toisin kuin minun käteni, jotka ovat aina olleet kylmät, kesälläkin. Hänellä oli tapana puristaa käteni yhteen ja puhaltaa niihin lämpöä. Kylmät kädet ja lämmin sydän, Ebba sanoi, mutta en minä tiedä, oliko sydämeni koskaan lämmin. Oli niin paljon asioita, joita en itsestäni ymmärtänyt. Ei siis ihme, ettei Ebbakaan ymmärtänyt. Tai ehkä hän ymmärsi, paremmin kuin minä itse.

”Elvi”, Ebba sanoo.

Hänen äänessään on jotain tummaa, tuttua. En minä pysty tällaiseen ollenkaan.

”Mä olen pahoillani.”

”Kyllä mä sun ratkaisun ymmärrän, ei siinä mitään.”

”Silti, ihan jo Oskarinkin takia.”

En tiedä, miten Ebba haluaa minun vastaavan. Katson häntä syrjäkarein, mutta en pysty katsomaan kovin pitkään, sillä pelkään, että kontrolli pettää.

”Alkuun se vähän kyseli, mutta ihan hyvin se pärjäsi.”

”Mun on monta kertaa pitänyt etsiä sut käsiini ja...” Ebba aloittaa.

”Kyllä siinä itse kukin teki virheitä, etenkin minä”, vastaan.

”Mutta kuitenkin.”

”Turhaan sä sitä murehdit. Vanhoja juttuja.”

Hymähdän oudon pienen hymähdyksen, enkä tiedä itsekkään miksi.

Palvelutiskin lähistöllä alkaa olla jo enemmän ihmisiä. Pitäisi lähteä. Hörppään kahvin loppuun ja yskäisen hihaani niin hiljaa kuin osaan.

”Alkaa näköjään olla porukkaa täällä”, sanon.

”Joo, pitäisköhän sitä tästä”, Ebba vastaa.

Tällä kertaa onnistun nousemaan tuolilta kompuroimatta ja tarjoan Ebballe käteni, kun hän nousee. Ei sillä että hän tukea tarvitsisi, jäntevä ihminen.

Kävelemme konvehtiosaston halki, kassojen ohi ja astumme rullaportaisiin. Niiden tukevat leuat kiskovat meidät takaisin maan päälle, vaikka jalkani tuntuvat äkkiä rautapunnuksilta.

”Toivottavasti ei mene 25 vuotta ennen kuin nähdään uudelleen”, Ebba sanoo ja tapaa naurua.

Hän puristaa käsilaukkuaan ja hymyilee. Silmissä on pieni annos teennäisyyttä. Sitten hän avaa laukkunsa ja kirjoittaa jotain käyntikortilta näyttävän lapun taakse.

”Tässä on mun numero, jos haluat soitella. Tää on jonkun pesulan kortti, älä siitä välitä.”

Otan kortin vastaan ja työnnän sen taskuuni.

”Kiitos.”

”Pidä huolta itsestäsi, Elvi.”

”Sitä samaa.”

Taputan viimeisen kerran Ebban olkapäätä ja painan mieleeni hänen huolestuneet kasvopiirteensä. Ebba heilauttaa kättään ja lähtee Rautatientorin suuntaan. Minä kävelen rautapunnuksia raahaten takaisin Bulevardille, sillä pääsisin sitä kautta Hietalahdenrantaan ja sieltä Ruoholahden halki takaisin saarelle.

Ruttopuiston kohdalla hidastan askelia ja istun penkille.

Maassa juoksee oravanpoikanen, joka kaivelee ruohikkoa. Tunnen, kuinka veri kohisee korvissa. Otan taskusta paperinenäilinan, peitän sillä kasvoni ja annan kyynelten tulla.

Elvi

Muistossani Ebba istuu baarin perällä ja polttaa savuketta. Hänellä on punaiset samettihousut, joissa on henkselit, ja raidallinen kauluspaita. Poskeni punehuvat, kun hän katsoo minua suoraan silmiin. Vilkaisen neulettani, jossa on tulenlieskoja muistuttavia kuvioita, violetteja, mustia ja punaisia. Olen saanut paidan Helle-viltä ja pitänyt sen väreistä, mutta nyt sen räikeys hävettää minua. Muilla naisilla on t-paitoja, flanellipaitoja, farkkuja ja farkkutakkeja. Minun hiihtohousuissani on jalkapohjien alla lenksut, jotka hiertävät pikkukengissä. Selässäni lukee kissankokoisin kirjaimin, etten kuulu tänne, mutta en kuulu sinnekään, mistä lähdin.

”Iltaa”, Ebba sanoo ja asettuu nojaamaan baaritiskiini viereeni.

”Iltaa”, vastaan ja käännän nopeasti katseeni alas.

”Mitäs neiti juo?”

Hän kutsuu minua neidiksi, vaikka olen ollut miltei 20 vuotta naimisissa ennen eroa.

”Keskiolutta ja Fernet Brancaa yleensä.”

”Yks keskiolut ja Fernet Branca neidille”, Ebba sanoo baarimikolle.

Minua hävettää yhä enemmän. Miksi piti mainita kaksi juomaa? Neule hiostaa. Minun tekee mieli mennä vessaan riisumaan hiihtohousut pois. Oikeastaan minun tekee mieli lähteä kokonaan.

”Sua ei olekaan täällä aikaisemmin näkynyt. Oletkos sä vasta muuttanut kaupunkiin?” Ebba kysyy.

”Olen mä stadissa asunut aina, mutta en mä täällä ole ennen käynyt.”

Juon Fernet Brancan kahdella kulauksella, se lämmittää kurkunpäättä ja vatsalaukkua.

”Anna kun mä arvaan: sulla on mies ja lapsi kotona.”

”On mulla lapsi muttei miestä, enää.”

”Mihin sä sen miehen hukkasit?”

”Meille tuli ero.”

”Vai niin, otan osaa.”

”Ei ole surua, johon osaa ottaa. Minusta se johtui.”

”Täällä on joka toisella naisella sama tarina.”

Kuuntelen yllättyneenä sanoja, jotka virtaavat suustani. Ehkä se johtuu Fernet Brancasta.

”Entä itse?” kysyn.

”Mulla ei luojan kiitos ole koskaan mitään ukkoa ollut. Kyllä äiti sitä pitkään yritti mutta luovutti lopulta. Totesi vain, että jos haluan olla vapaaehtoisesti vanhapiika, niin sittenpäähän olen. Ei taida äiti tietää, mitä tämän kaupungin vanhatpiiat tekevät pimeän jälkeen.”

Ebban naurussa on jotain hullunkurista. Se on vähän liian korkeaa ja hallitsematonta ollakseen aikuisen ihmisen naurua. Hän muistuttaa filmitähteä, kiharat on kammattu päätä myöden ja kiinnitetty pinneillä, kasvot ovat meikittömät ja asento reteä. Hän on toista kuin naapuritalojen naiset Laajasalon hiekkalaatikoilla – ihminen, joka näyttää omistavan itsensä ja elämänsä.

Ebba tuijottaa takaisin jokaista, joka kehtaa tuijottaa neuttani ja hiihtohousujani. Näen, kuinka he kuiskuttelevat minusta ja nauravat, tai ehkä minä vain kuvittelen. Ebban seurassa sillä ei tunnu olevan väliä.

Hän suutelee minua illan päätteeksi baarin edessä sisäpihalla. Hetken aikaa pelkään, että joku näkee, mutta sykkivä tunne saa häpeäni hetkeksi vaimenemaan.

Seta-lehdestä lukemani lause palaa yhtäkkiä mieleeni. ”Lesbolaisella naisella on eräs kyky, joka koskettaa naisena olemisen perimmäisiä juuria – kyky rakastaa ja arvostaa naista naisvihamielisessä yhteiskunnassamme.”

Kävelemme Punavuoresta keskustaan, enkä osaa vastustella,

kun Ebba tarttuu minua kädestä. Yö tuntuu hehkuvan valkoisena, vaikka kaikkialla on pimeää, sillä Ebbasta heijastuu ihmeellistä valoa, sellaista, jota en ole eläessäni nähnyt. Rautatie-ntorilla hän kirjoittaa puhelinnumeroni pieneen mustakantiseen vihkoonsa ja heilauttaa kättään, kun nousen bussiin.

Odotan puhelimen lähettyvillä viikon ajan kiihtymystä sisälläni, mutta Ebba soittaa vasta kahdeksantena päivänä, juuri kun olen auttamassa kenkiä Oskarin jalasta eteisessä.

Seuraavana päivänä hän tulee kylään, tuo ruusuja ja taikoo kolikon Oskarin korvan takaa. Oskari kiljuu ihastuksesta, eikä minulle tule mieleenkään, ettei minun pitäisi tutustuttaa heitä toisiinsa näin varhain. Ei ennen kuin olen varma, ettei Ebba lähtisi heti pois. Sellainen vaikutus hänellä minuun on, hän lipuu luoksemme niin vaivattomasti ja arkisesti, etten ehdi edes epäröidä.

Ebba jää yöksi. Seuraavana aamuna hän paistaa meille munia ja leikkaa Oskarin leiville kaksi hymyilevää suuta paprikoista ja suuret mollottavat silmät tomaateista.

Rappukäytävässä naapurin Annikki tervehtii meitä ystävällisesti mutta katsoo Ebbaa jotenkin vinosti. Hän havaitsee herrainhousut, kauluspaidan ja lyhyet hiukset. Annikki tietää, että Hannu on muuttanut pois puoli vuotta sitten, ja on varmaan jo miettinyt, koska alan kutsua luokseni herraseuraa. Mutta sen sijaan olen kutsunut Ebban, jota kai saattaa herraksi sanoa. Näen Annikin silmistä, että hän janoaa saada kertoa juorunsa muille naapureille.

Ebba nauraa hänen ilmeelleen oviaukossa ja tarttuu minua kädestä pihaportilla. Minä vedän käteni pois, sillä pelkään, että Annikki katsoo meitä ikkunasta. Niin Oskarista, minusta ja Ebbasta tulee perhe.

Elvi

Katson merta ja mietin eilistä. Sitä, miten Ebban suu muodosti sanoja, sama suu, joka oli joskus minulle niin tuttu. Vuodet ovat hämärtäneet yksityiskohtia. Oliko ääni samanlainen? Ehkä mielikuvissani matalampi, tummempi? Miten moni asia muuttuukaan, kun niistä tulee muistoja. Jotain, mihin ei pääse konkreettisesti käsiksi. Esineitä, kasvonpiirteitä ja lauseita menneestä, mielikuvia niistä. Ulottuivatko Ebban hiukset sittenkään korvan alle? Sanoiko hän, että kaikki järjestyy vai ettei kannata murehtia? Onko sillä edes väliä?

Se, minkälaiseksi Ebba on muuttunut – ohentuneet ranteet, kutistunut vartalo, juonteet kasvoissa – ei merkittäväällä tavalla eroa muistikuvistani. Ei, vaikka hiusten väri on haalentunut, ihosta on tullut hauras ja ikä on painanut ryhtiä kumarammaksi. Jokin oli silti toisin. Kun viimeksi katsoin häntä, hän vielä rakasti minua, tai niin ainakin kuvittelin. Ja nyt – uudenlainen etäisyys, huolettomuus jopa. Kyky tarkastella tapahtunutta käsivarrenmitan päästä, menneenä elämänvaiheena.

Oliko Ebba lopulta missään vaiheessa tosissaan minun kansani? Oli, kyllä hän oli, ei sellaista voi teeskennellä.

Kallio on paljas. Sen painaumiin on kerääntynyt yöllä vesilammikoita. Taivuttelen päätä puolelta toiselle ja pyöritän oikeaa kättä ensin pienesti, sitten isommassa kaaressa. Pienet merta täplittävät linnuntupsakkeet seuraavat emoa kovalla piipityksellä. Pyöritän vasenta kättä, joka liikkuu oikeaa kankeammin, ja kurkotan käsiä vuorotellen vastakkaisten nilkkojen suuntaan. Vilkaisen jalkojen välistä puiden lomaan varmistaakseni, ettei kukaan kävele takanani. Tähän aikaan ei pitäisi olla liikenteessä kuin satunnaisia vanhuksia, jotka eivät myöskään nuku aamukuuden jälkeen.